

Zápisnica z rokovania Rady NCP XFEL and ERI

22.1.2026 online, 13.00 - 15.00

Prítomní: Pavol Sovák, Imrich Barák, Jaroslava Szűcssová, Norbert Kučerka, Dušan Chorvát, Jana Pivoňková, Peter Gömöry, Naďa Mrkývková, Peter Oberta

Ospravedlnení: Karel Saksl

Program:

1. Informácia o priebehu ESUO Gneral Assembly v Berlíne
2. Príprava na DESY -XFEL User Meeting 2026 v Hamburgu
3. Informácia o príprave programu na vedeckú školu SFEL 2026
4. Prerokovanie draftu Harmonogramu zasadnutí Rady NCP a Komisie ESFRI
5. Rôzne

Rokovanie viedol predseda Rady.

Ad 1:

SK delegát v ESUO Naďa Mrkývková informovala o priebehu Valného zhromaždenia ESUO, ktorý sa konal začiatkom decembra 2025.

Tu sú hlavne body, ktoré sa na ESUO meetingu v Berlíne (1-2.12.2025) rozoberali:

1) plánované aktivity ESUO, hlavne:

i) tzv. "Trans-national access" (TNA), tj. ESUO financuje rôzne školenia pre vedeckých pracovníkov a umožňuje vedecké stáže a spolufinancuje účasť na meraniach na synchrotrónoch

ii) stretávanie s firmami a vytváranie partnerstiev => tieto aktivity sú realizované vďaka finančnej podpore projektu NEPHEWS, ktorý ale končí v roku 2026, tj. hľadajú sa nové výzvy ktoré by mohli ESUO financovať (EU projekty, UNESCO, ...). ESUO je taktiež partnerom LEAPS (League of European Accelerator-based Photon Sources), avšak LEAPS nemá zdroje na finančnú podporu ESUO.

Pripravuje sa projekt Access2Access, kde je ESUO partnerom.

2) ESUO vytvorilo tzv. Special Interest Group (SIG) pod vedením Dr. Uweho Sassenberga.

Cieľom tejto skupiny je nadväzovať vzťahy s firmami kt. podnikajú v oblasti vedy, a komunikovať potreby užívateľov a vytvárať tak funkčný ekosystém výrobcu-užívateľ.

Táto skupina a jej oficiálne stretnutia/podujatia môže byť zaujímavá aj pre NCP XFEL, ktorá organizuje SK ILO day.

3) Plán postaviť BESSY III (v Berlíne):

- začiatok stavby v r. 2029, - dokončenie v r. 2035, - odhadovaný rozpočet 2.2 miliardy euro

- BESSY II sa zavrie v priebehu 1-2 rokov

4) GELEM beamline na BESSY II:

Dr. Anna Makarowa (beamline scientist) referovala o beamline **GELEM - German-Eastern EU Lab. for Energy and Materials** - a informovala o možnostiach podávania proposalov.

- techniky: PES, ARPES, XPS, spin PES, ...
- cca 50-70% beamtimov je garantovaných pre východoeurópskych žiadateľov
- proposaly sa podávajú v štandardnom BESSY calle.

5) Voľba General Assembly ESUO:

- boli zvolení jednotliví delegáti do ESUO General Assembly

Uznesenie č. 1: Rada NCP berie na vedomie informáciu o priebehu GA ESUO v Berlíne, vyslovuje poďakovanie Nadi Mrkývkovej za reprezentáciu SR a prezentáciu NCP XFEL.

Ad 2:

Na XFEL-DESY user mítingu je delegovaných celkovo 14 zástupcov slovenskej vedeckej komunity. Dňom 15.12. 2025 Rada ukončila príjem žiadostí o finančnú podporu.

Okrem účasti na odbornom programe predseda Rady vytýčil niektoré ďalšie dôležité úlohy, ktoré SK reprezentácia by mala zabezpečiť:

1. Rozdiskutovať základné piliere programu SFEL 2026, ako zamerať bloky XFEL, Synchrotróny, Neutróny (Sovák, Bednarčík, Barák, Uličný)
2. Prerokovať s vedeckými riaditeľmi XFEL návrh na potencionálnych prednášateľov za XFEL blok (Sovák, Saksl, Uličný)
3. S administratívnou riaditeľkou prerokovať hlavné body spolupráce NCP a XFEL v r. 2026 (Sovák, Saksl, Pivoňková)
4. Aktívna prezentácia príspevkov zo SR na posterových sekciách UM

Uznesenie č.2: Rada berie na vedomie prednesené informácie. Ukladá člnom Rady podať informáciu o naplnení účelu účasti na UM na februárovom zasadnutí Rady.

Ad 3:

Predseda Rady informoval, že spoločne s členmi budúceho OV (Bednarčík, Saksl) absolvovali dve pracovné stretnutia ku konceptu programu vedeckej školy SFEL 2026, ktorá sa uskutoční 28.9.-2.10.2026 v KC Akadémia v Starej Lesnej.

Jozef Bednarčík pripravil osnovu webovej stránky, ktorá zatiaľ nie je zverejnená. Obsahuje údaje o mieste konania a o zložení výborov: International Advisory Committee, Program Committee, Local Committee. V nich sú zastúpení títo členovia ESFRI komisie a Rady: Sovák, Saksl, Barák, Mrkývková, Gömöry, Uličný, Bednarčík, Kučerka, Uhríková, Szűcssová, Pivoňková.

Najbližšie úlohy pre február 2026:

1. Zvolať programový OV
2. Pripraviť na zverejnenie webovú stránku
3. Rozposlať oznam o konaní SFEL 2026
4. Zahájiť proces vytvorenia programu: Zodpovední za:
 - a. XFEL: Sovák, Saksl, Uličný, Barák
 - b. Neutróny a ILL: Kučerka, Uhríková, Zeleňáková
 - c. XRD lab a Synchrotróny: Bednarčík, Mrkývková, Saksl
 - d. EST: Gömöry
5. Zahájiť proces prípravy zmlúv o podpore (ILL, XFEL)

Uznesenie č.3: Rada berie na vedomie informáciu o príprave SFEL 2026 a súhlasí s určením úloh na najbližšie obdobie.

Ad 4:

Predseda Rady predložil písomný návrh na časový a obsahový harmonogram zasadnutí Rady a Komisie ESFRI. Po diskusii a doplnkoch zo strany členov Rady, ktoré zapracuje tajomníčka Rady, bude harmonogram rozposlaný všetkým členom ESFRI Komisie a taktiež bude zverejnený na webovej stránke NCP.

Uznesenie č.4: Rada NCP schvaľuje predložený harmonogram s pripomienkami.

Najbližšie rokovanie Rady sa uskutoční online: 23.02.2026 o 13:00

Zapísali: Pavol Sovák a Jaroslava Szűcssová